

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 40. broj

3. listopada 2024.

cijena 300 Ft

Foto: EPA / GERGELY JÁNOSSY

POPLAVE U MAĐARSKOJ (Adony, 22. rujna 2024.)

Skupština HDS-a

4. i 5. stranica

Židanci na Pašmanu

11. stranica

Dugogodišnja suradnja

14. stranica

Ništa nije slučajno

Koje su predispozicije dobrog vođe? Možda biti human i pažljiv prema drugima, ali i znati donijeti nezaobilazne odluke koje nisu predvođene osjećajima te znati preuzeti odgovornost.

Prebacivanje krivnje i traženje krivca za svaku situaciju inače je iritantna navika. Ipak, činjenica je da određena društvena pozicija traži ne samo osobnu nego i društvenu odgovornost. Riječ „odgovornost“ etimološki je povezana s riječju „odgovor“, iz čega proizlazi da je odgovornost sklonost odgovoriti na nešto, reagirati.

Pojedinac koji je na čelu primjerice kulturne, obrazovne ili političke institucije preuzima na sebe društvenu odgovornost za cijeli mehanizam svojeg kolektiva. Za to nije dovoljno biti dobra i draga osoba, imati naslijeđene veze, biti društven. Iako su takve osobine dobrodošle. Treba znati uvesti red aktivnim (su)djelovanjem. Shvatiti da nije kriv zaposlenik čiji nemar, lijenost, negativnost, nesposobnost unose razdor u kolektiv, nego mi koji smo na čelu tog kolektiva jer to dopuštamo. Loša atmosfera u kolektivu vodi unatrag do onoga tko taj kolektiv vodi jer, iako voditelj nije nužno izravni uzročnik problema, zadužen je za njegovo rješavanje.

Inspirativno je sresti voditelje institucija u hrvatskoj zajednici u Mađarskoj koji ulažu velik trud, sudjeluju, pomno planiraju ostvarivanje sljedećih zacrtanih ciljeva, koji posjeduju visok stupanj emocionalne inteligencije, čiji rad itekako donosi rezultate. Nakon razgovora s jednom takvom voditeljicom ustanove bilo mi je potpuno jasno zašto sljedeće školske godine u najmlađoj obrazovnoj ustanovi u Mađarskoj s radom počinje i gimnazija.

Ništa nije slučajno.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Možda će dok pišem ove retke vodeni val već proći Mađarskom. Danas znamo da mađarske vlasti ne žele ništa prepustiti slučaju nakon što je oluja Boris donijela olujne kiše i katastrofalne poplave u dijelove središnje i istočne Europe.“

Iz ljeta i s dnevnim temperaturama krajem kolovoza višim od 30, negdje i 35 stupnjeva, došli smo do smrzavanja u stanu u drugom tjednu rujna s dnevnim temperaturama od otprilike 10 stupnjeva i kišnim danima. Kiša je zahvatila europski kontinent sredinom rujna i zemlje srednje Europe suočile su se s velikim poplavama. Izlile su se velike rijeke, vodostaj Dunava narastao je uslijed obilnih padalina. Možda će dok pišem ove retke vodeni val već proći Mađarskom. Danas znamo da mađarske vlasti ne žele ništa prepustiti slučaju nakon što je oluja Boris donijela olujne kiše i katastrofalne poplave u dijelove središnje i istočne Europe, pa je tako otvorena brana na sjeverozapadu zemlje kako bi se voda iz rijeke Lajte kanalizirala u rezervoar radi zaštite Mosonmagyaróvára (Starog Grada).

Ministar obrane naredio je upućivanje vojnika na pripreme zaštite od poplava u naseljima Mosonmagyaróvár, Neszmély, Pilismarót i uz rijeku Lajta. Obrambene snage spremne su pružiti odgovarajuću zaštitu s otprilike 17 000 ljudi.

Ministar unutarnjih poslova rekao je kako je vlada ovlasila resor Ministarstva unutarnjih poslova da organizira zaštitu od poplava. Prognoze kažu da će vodostaj Dunava i Lajte dosegnuti, a možda čak i premašiti vodostaj iz 2013. godine, kad su Budimpeštu zahvatile nezapamćene poplave. Vodostaj Dunava tad je narastao do 890 centimetara. Premijer je odgodio put i poručio kako je zemlja spremna za obranu od poplava te naveo tri kritične lokacije: Szigetköz, zavoj Dunava i dio uz samu Budimpeštu. Očekuje se kako će vrh vodenog vala biti najveći oko petka-subote, a zbog obilne kiše očekuje se da će se tek polagano povlačiti. Očekuje se da bi vo-

dostaj mogao narasti do 850 centimetara. Zbog obilnih kiša i poplava situacija je kritična u cijeloj srednjoj Europi, a ključno je razdoblje za Mađarsku od 17. rujna, kad je poplavni val ušao u Mađarsku, do 26. rujna, tj. dok val ne prijeđe iz Mađarske u Srbiju.

Snažan ciklonski poremećaj Boris donio je probleme zemljama srednje Europe i prouzročio visok vodostaj Dunava, najdulje rijeke u Europskoj uniji i druge najdulje rijeke na europskom kontinentu nakon Volge. Dok pišem ove retke, u Beču je već napravio kaos, Budimpešta je u pripravnosti, a val će tri dana poslije stići i u Hrvatsku.

Na Dravi i Muri ne očekuju veće probleme od poplave jer su dotoci manji od prognoziranih. Primjerice, dvostruko su manji nego što su to bili u kolovozu prošle godine, što je dobro jer se neće preklapati s velikim valom Dunava.

Vodeni val putuje Mađarskom otprilike 220 km, trebaju mu otprilike tri dana do Hrvatske, u koju ulazi u Batini. Dunavski val Hrvatskom bi mogao putovati tri dana, a on će polučiti još jedan efekt – usporit će rijeku Dravu i neće „dopustiti“ Dravi da utječe u Dunav jer će se podići vodostaj. Očekuje se kako će nove oborine u Austriji početi topiti snijeg, no to ne bi trebalo dodatno dići vodostaje. Ipak, to će utjecati na intenzitet opadanja vodostaja, koji će biti usporen.

Najgore poplave koje su pogodile središnju Europu u najmanje dva desetljeća ostavile su trag razaranja od Rumunjske do Poljske – s blatom i ruševinama u gradovima, uništenim mostovima, potopljenim automobilima te ostavljajući štete koje će se mjeriti milijardama dolara, piše agencija Reuters.

Pripremila: Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

ŽIVI KULTURNI MOST

Nova kazališna sezona, sezona 2024./2025., počela je i u Hrvatskom kazalištu Pečuh. S njom nas je na konferenciji za tisak održanoj u Hrvatskom kazalištu 9. rujna upoznao ravnatelj kazališta Slaven Vidaković. Također je govorio o programu i planovima.

Planiraju se četiri nove premijere, sve u skladu s financijskim okvirima. Još uvijek očekuju rezultate prijave na natječe u Mađarskoj koji bi trebali stići ovih dana. Ovih dana također počinju probe za prvu ovogodišnju premijeru: Mađarski i hrvatski klasici na oba jezika. Bit će to uprizorenje stihova mađarskih i hrvatskih pjesnika koje je složio Dinko Šokčević, a režirat će, prvi put u Hrvatskom kazalištu, Stipan Đurić. Iako je riječ o poeziji na dvama jezicima, dvojezična predstava stavit će se u kazališnu strukturu uz suvremeni ples. Ravnatelju Vidakoviću važno je da upravo dvojezičnim hrvatsko-mađarskim kazališnim predstavama povezuje dvije kulture i dva naroda te da kazalište bude u funkciji kulturnog mosta. Premijera se očekuje sredinom listopada.

Zoran Filaković i Slaven Vidaković

Hrvatsko kazalište Pečuh

Sljedeća premijera bit će u režiji Slavena Vidaković. Radit će se pučka komedija „Čaruga“ na tekst Ivana Kušana. Kako kazuje Vidaković, Hrvatsko kazalište prije 30 godina u koprodukciji s Varaždinskim kazalištem uprizorilo je Kušanov tekst. Nažalost, tad je ta predstava izvedena samo na Tekijama. Vidaković želi glumom, plesom i pjesmom ostvariti još jednu pučku uspješnicu na tragu dosadašnjih postavljenih na scenu Hrvatskog kazališta, koje doživljavaju velik broj izvedbi. Premijera se predviđa za prosinac.

Vidaković je naglasio izvrsnu suradnju s Narodnim kazalištem iz Pečuha, čiji je ujedno i umjetnički ravnatelj. Narodno je kazalište nekoliko svojih predstava izvelo upravo u zgradi Hrvatskog kazališta. Programi Hrvatskog kazališta uključuju i prikazivanje predstava drugih narodnosti i mađarske predstave, ali glavni su profil svakako predstave na hrvatskom jeziku. Vidaković je spomenuo kako bi jako volio da se hrvatske predstave mogu titlovati kako bi oni koji žele pogledati hrvatsku predstavu, a ne razumiju jezik, mogli doći

u kazalište. „Pečuh je vrlo raznolik multinacionalan grad, ali mnogi ne znaju da se upravo ovdje nalazi jedino hrvatsko profesionalno kazalište izvan Hrvatske uz ono u Bosni i Hercegovini, tj. u Mostaru.“

Na scenu će se u koprodukciji s Kazalištem Virovitica postaviti nova predstava za djecu: „Upamti me“. „Gajimo književni hrvatski jezik i kulturu, ali imamo i ulogu jačanja identiteta naše najmlađe publike. Stoga svake godine na scenu postavljamo predstavu za djecu“, reče Vidaković. Uz spomenuto žele prvi put na hrvatskom jeziku uprizoriti djelo Istvána Örkénya „Tóték“. Na repertoaru i dalje ostaju neke od dosadašnjih predstava: „Tračevi“, veliki uspjeh prošle sezone s kojim nastupaju i na Gumbekovim danima, zatim „Kod kuće je najbolje“ te dječje predstave, od Kuhara do Botaničara i brojne druge.

U Hrvatskom kazalištu u ovoj je prigodi prikazan i promidžbeni film o kazalištu: „Dva jezika, dvije kulture, jedno kazalište“ u produkciji i režiji Zorana Filakovića.

Zoran Filaković za studentskih dana, od 1999. godine, više je puta glumio kao glumac amater u predstavama Hrvatskog kazališta. Prošle godine sinula mu je ideja kako bi bilo dobro napraviti film o povijesti kazališta. U razgovorima s ravnateljem Vidakovićem vidio je kako je to prevelik zalogaj, ali su se odlučili kako će napraviti kratak promidžbeni film.

Branka Pavić Blažetin

Posljednje zasjedanje Skupštine HDS-a u ciklusu od 2019. do 2024. godine

U skladu s odredbama Pravilnika o organizaciji i radu u prostorijama Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ u Budimpešti 14. rujna održano je posljednje zasjedanje Skupštine HDS-a u ciklusu od 2019. do 2024. godine. Od 31 člana Skupštine nazočilo je 19 članova, čime je utvrđen kvorum, a za vjerovateljicu je izglasana Timea Bockovac. Na dnevnom redu Skupštine raspravljalo se i glasalo po 18 točaka:

1. Izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik
2. Prihvaćanje potpore Ureda predsjednika Vlade, jednokratna dodatna proračunska potpora za odgojno-obrazovne ustanove u održavanju narodnosnih samouprava za 2024. g. Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH: za projekt „Povijest i kultura Hrvata u Mađarskoj – Monografija“ i za projekt „Državni kamp hrvatskoga jezika i kulture 2024.“
3. Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2024. godinu
4. Usvajanje Plana rada Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo za odgojnu i školsku godinu 2024./2025.
5. Usvajanje Plana rada Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže za odgojnu i školsku godinu 2024./2025.
6. Usvajanje Plana rada Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića za odgojnu i školsku godinu 2024./2025.
7. Vrednovanje izvršenih zadaća odnosno učinkovitosti pedagoško-stručnog rada određenih pedagoškim programom u školskoj godini 2023./2024. Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo
8. Vrednovanje izvršenih zadaća odnosno učinkovitosti pedagoško-stručnog rada određenih pedagoškim programom u školskoj godini 2023./2024. Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže
9. Vrednovanje izvršenih zadaća odnosno učinkovitosti pedagoško-stručnog rada određenih pedagoškim programom u školskoj godini 2023./2024. Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića

Dio zastupnika HDS-a u mandatu od 2019. do 2024.

10. Usvajanje odluke o uvjetima davanja socijalne povlastice te o naknadi za topli obrok u odgojno-obrazovnim ustanovama u održavanju Hrvatske državne samouprave
12. Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića
13. Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj
14. Usvajanje odluke o ukidanju ugovora revizora Hrvatske državne samouprave
15. Priprema programa za Dan Hrvata 2024.
16. Usvajanje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu priredbe „Dan Hrvata 2024.“ (prijedlog za zatvorenu sjednicu)
17. Prijedlog Hrvatske državne samouprave za Narodnosno odličje (prijedlog za zatvorenu sjednicu)
18. Razno.

Skupština je bez primjedbi i pitanja jednoglasno prihvatila sve točke dnevnog reda. Tako je po točki 2 prihvaćena jednokratna

dodatna proračunska potpora za odgojno-obrazovne ustanove u održavanju narodnosnih samouprava za 2024. godine u iznosu od 47 284 848 Ft, potpora Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH za projekt „Povijest i kultura Hrvata u Mađarskoj – Monografija“ u iznosu od 8000 eura te financijska potpora programu/projektu „Državni kamp hrvatskoga jezika i kulture 2024.“ u iznosu od 20 000 eura. Po točki 3 prihvaćen je rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave ureda i institucija za 2024. godinu s prihodima i rashodima u iznosu od 3 106 716 705 Ft.

Predsjednik HDS-a Ivan Guban najavio je da će se „Dan Hrvata 2024.“ održati 9. studenoga u Sambotelu. O točkama dnevnog reda 16 i 17 glasalo se na zatvorenoj sjednici.

Prisutnima je zahvalila ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića Edit Paukovitsné Horváth: „Uime svoje ustanove i u svoje vlastito ime zahvalila bih Skupštini i predsjedniku. Važno je da zahvalim jer je naša ustanova kao najmlađa ustanova u cijeloj Mađarskoj koja je pod vašom peljanjem i

Glasanje

podrškom izrasla tako da već možemo pričati o budućoj gimnaziji.”

Govoreći o posljednjoj točki dnevnog reda, predsjednik HDS-a Ivan Gugan obavijestio je članove Skupštine da je voditeljica ekonomata Ureda HDS-a Kristina Kraner dala ostavku te predložio da privremeno dužnost obavlja Bernadett Jakab, što je i prihvaćeno.

Zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković na kraju se obratila članovima Skupštine: „Stigli smo do kraja petogodišnjeg mandata koji je imao dosta zadataka, dosta izazova. Uspješno je završio, za što ste svi vi zaslužni. Istaknula bih predsjednika, koji se sve vrijeme zalagao za to da imamo financijsku potporu za sve naše zadatke i da se može raditi bez zastoja. Predlažem da i mi zahvalimo našem predsjedniku za ovih pet godina tako da, ako se slažete, ovaj mandat zatvorimo time da mu izglasamo jednomjesečnu plaću za zatvaranje ovoga mandata.” Prijedlog je jednoglasno izglasan.

Nakon zatvorenog dijela sjednice uslijedilo je druženje uz ručak i nazdravljanje šampanjcem.

Upravo je održana posljednja Skupština HDS-a u ovom petogodišnjem ciklusu. O kojim su se ključnim pitanjima donijele odluke?

Uglavnom je tema bilo školstvo, početak je školske godine, a onda su se prihvatila neka izvješća, plan rada za iduću godinu. Možda je pola točaka bilo povezano s tim, a drugih pola o rebalansu proračuna. Posljednju smo skupštinu imali u proljeće i dosta se toga izmijenilo oko financiranja. Važno je i to da sam izvijestio članove skupštine o pripremama za Dan Hrvata koji će ove godine biti 9. studenoga u Sambotelu. Sve teče po

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan i zamjenica predsjednika Angela Šokac Marković

planu, program je skoro gotov. Osim toga imali smo dvije točke o kojima smo raspravljali na zatvorenoj sjednici. To su odličja koja dodjeljuje HDS na Danu Hrvata odnosno jedan prijedlog za manjinsko odličje koje dodjeljuje mađarska vlada, tj. premijer, i sad imamo svojeg kandidata.

Kako biste ocijenili petogodišnji ciklus koji je iza HDS-a?

Mi smo u prošlom mandatu više pozornosti posvetili utemeljenju institucija i proširenju kulturne autonomije. U ovom ciklusu možda smo najviše pozornosti posvetili školama kako bismo osigurali što bolje uvjete za rad škola i nekako potaknuli rad s mladima, da i njih privučemo u društveno-političko-kulturni život hrvatske zajednice. Glavni koraci išli su u tom smjeru. Uspjeli smo obnoviti sve škole u održavanju HDS-a, znači zgrade, pa čak izgraditi i nove zgrade te osigurati najmodernije škole. Što se tiče Sambotela, praktički smo stvorili uvjete za

početak iduće školske godine i pokretanje gimnazije, što je bio cilj još od prije desetak godina. Mislim da će to biti ključno i za Hrvate u Gradišću i za hrvatsku zajednicu u cijeloj Mađarskoj. S tom idejom pokrenut je Collegium Croaticum, institucija na dvjema lokacijama – jedna u Budimpešti i jedna u Pečuhu. Vidimo da je sve veća potražnja među studentima za upis u tu našu instituciju, u Budimpešti pogotovo. Ondje imamo dvostruko više prijavljenih nego što imamo mjesta i stvarno je velika konkurencija. Mislim da je to iznimno važno, tako da su ti mladi uključeni u prvom redu u rad Croatice, rade na Radiju Croatica ili pomažu ravnateljici. To se pokazalo kao dobar primjer i nadam se da će oni to nastaviti u budućnosti. To su bili glavni smjerovi.

Što su bili najveći izazovi?

Ono što je ipak obilježilo ciklus razne su krize u svijetu koje su se odrazile i na rad HDS-a. Tu mislim na pandemiju, na koju smo sad gotovo zaboravili, a koja je obilježila prve dvije godine mandata. To je bilo dosta nesigurno i zbog organizacije programa i zbog financiranja općenito. Potom je došao rat i energetska kriza, imali smo poteškoća u financiranju u prvom redu obrazovnih ustanova. Nažalost, dio toga još se osjeća, cijene su enormno porasle, a naši izvori otprilike su na istoj razini na kojoj su bili. Ipak je pozitivno što iz RH dobivamo veću političku pozornost i podršku i neusporedivo veću financijsku potporu nego prije. To pokušavamo usmjeravati na ono što je najvažnije. Tu bih spomenuo financiranje Hrvatskog kazališta, koje je zahvaljujući i sredstvima iz RH stabilno, a također bih spomenuo i razne natječaje preko kojih se mogu organizirati razni programi, i mjesnih samouprava i raznih civilnih udruga i HDS-a.

Kršul

Javna tribina Hrvatske samouprave Gare

Hrvatska samouprava Gare 17. rujna 2024. godine održala je obveznu godišnju javnu tribinu. Bila je to ujedno i posljednja tribina na isteku petogodišnjeg mandata ovoga saziva. U ime Vijeća predsjednik Martin Kubatov izvijestio je okupljene pripadnike bunjevačkohrvatske zajednice o radu samouprave u 2024. godini odnosno u proteklih godinu dana te o najvažnijim događanjima i planovima za sljedeće razdoblje.

Nazočne je srdačno pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Gare, među njima posebno stalno pozvane goste: novu bilježnicu sela dr. Katu Köbli, načelnika sela Bélu Faa, garskog župnika Tibora Szűcsa, sve pripadnike bunjevačkohrvatske zajednice, odgojiteljicu i nastavnika hrvatskoga jezika te polaznike hrvatske nastave. Naglasio je kako je ovo posljednja javna tribina na isteku petogodišnjeg mandata. Budući da je nazočilo svih pet vijećnika (Martin Kubatov, Emilia Vuity Csernik, Angéla Kurta, Zoltán Bajai i Sándor Koller), predsjednik Kubatov utvrdio je kvorum. Nakon toga jednoglasno je prihvaćen pismeno predloženi dnevni red s tri točke.

Polaznici hrvatske nastave

U ime zastupničkog vijeća predsjednik Martin Kubatov nazočne je izvijestio o radu i događanjima od posljednje javne tribine te o financijama u prvom polugodištu. Kako je između ostalog naglasio, u protekloj godini održali su pet sjednica, od toga četiri javne i jednu zatvorenu za javnost. Iako gospodarska godina još nije zaključena, u prvom polugodištu ostvarili su prihode od 3 013 000 forinti, od toga 2 284 000 forinti potpore iz državnog proračuna – operativnu potporu, potporu za javne zadaće i potporu Središnjeg državnog

ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ostatak novca od prošle godine iznosio je 729 000 forinti. Rashodi su ostvareni s 1 823 000 forinti, a od toga je za materijalne izdatke namijenjeno 1 598 000 forinti. Naveo je i najvažnije tradicionalne programe i priredbe, među njima misno slavlje u povodu hrvatskog crkvenog proštenja, paljenje adventske svijeće, misu i program za materice i oce te predstavljanje nosača zvuka orkestra „Bačka” s bunjevačkohrvatskim crkvenim pjesmama, prelo i muško prelo. Spomenute priredbe ostvarene su uz potporu Fonda „Gábor Bethlen”, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Osim toga sudjelovali su na raznim seoskim programima i gostovanjima, primjerice na Danu sela predstavili su se s dječjim tamburašima, a s mjesnim narodnostima organizirali su i narodnosni kviz. Kako je uz ostalo naglasio predsjednik Kubatov, ove godine dobili su potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske od 3 500 eura. Od toga će između ostalog financirati tečaj tambure za školsku djecu. Istaknuo je i dobru suradnju s mjesnim vrtićem i školom te podupiranje tronacionalnog narodnosnog učeničkog ljetnog kampa u Gari. Najavio je i da će biti domaćini ovogodišnje Županijske berbene svečanosti 28. rujna uz potporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i glavnog organizatora, Kulturnog centra bačkih Hrvata.

Već prema tradiciji na javnoj tribini bilo je riječi i o odgojno-obrazovnom radu na hrvatskom jeziku u mjesnom vrtiću i osnovnoj školi. Voditeljica hrvatske skupine Mirjana Rudić Keresztes ukratko je izvijestila nazočne o odgojnom radu na hrvatskom jeziku u odgojnoj godini 2023./2024. te zahvalila hrvatskoj samoupravi na potpori. Prema njezinim riječima prošle odgojne godine imali su 22 odnosno 26 po-

Predsjednik Hrvatske samouprave Gare Martin Kubatov

laznika, po osam u maloj i srednjoj te deset u velikoj skupini, od toga sedam sadašnjih prvša. Nakon puno godina napokon su se svi oni upisali na predmetnu nastavu hrvatskoga jezika u školi, što ju neizmjereno veseli. Izrazila je radost i brojem upisanih u vrtić ove godine, 22 mališana. Naglasila je kako u svakodnevnom odgojnom radu najvažnijim smatra očuvanje i njegovanje materinskog jezika, tradicija, običaja i nošnje, a uz to i dobru suradnju s hrvatskom samoupravom te nastupe vrtičara na raznim mjesnim hrvatskim priredbama. U ime polaznika nastave hrvatskoga jezika učenica Luca zahvalila je Hrvatskoj samoupravi Gare na pruženoj potpori za više školskih projekata, spomenuvši najvažnije priredbe i programe u prošloj školskoj godini. Nakon nje nastavnik Ivan Kričković istaknuo je kako su u školskoj godini 2023./2024. od 1. do 8 razreda imali 16 i nakon odlaska dvoje učenika pak samo 14 polaznika predmetne nastave hrvatskoga jezika. Zahvalio je učenicima na cjelogodišnjem radu, posebno na sudjelovanju na čak 23 priredbe tijekom školske godine i na tome što su postigli zapažene rezultate. Zahvalio je hrvatskoj samoupravi na potpori i na tomu što im je omogućen posjet mohačkim bušama i odlazak na ljetni narodnosni kamp. Budući da su dobili sedam prvša, u novoj školskoj godini imaju ukupno 19 polaznika hrvatskoga jezika.

Predsjednik Martin Kubatov zaključno je još naglasio kako su usprkos brojnim poteškoćama zbog korone i energetske krize ostvarili uspješan petogodišnji mandat i brojne tradicionalne priredbe. Dodao je kako će ih u novom vijeću od listopada biti samo troje – nova vijećnica Viktoria Kettinger, a od starih ostat će Sándor Koller i on. Nakon osnivačke sjednice započet će s organiziranjem priredaba koje će se održati do kraja ove godine.

S. B.

Trideset i pet godina od posvećenja kukinjske crkve

Prije trideset i pet godina, 31. srpnja 1989. godine, u Kukinju je posvećena crkva svete Ane. Crkvu koja je sagrađena dijelom uz potporu Pečuške biskupije, dijelom od milodara vjernika i dijelom u društvenom radu stanovnika Kukinja posvetio je pečuški biskup József Cserháti. Mnoštvo se okupilo na posvećenju crkve, mnoštvo vjernika i mnoštvo braće svećenika.

Sjetili su se toga događaja i tih vremena Kukinjčani u povodu ovogodišnjeg blagdana svete Ane, zaštitnice sela i crkve. Slavilo se uz potporu Mjesne samouprave Kukinja na čelu s načelnicom Júliom Máli tri dana, od 27. do 29. srpnja.

Kukinjčani su od pamtivijeka za velike blagdane, nedjeljne mise, krštenja i vjenčanja išli u crkvu u obližnjem Keszüu. Imali su oltar u nekadašnjoj školskoj zgradi koji se otvarao dok se služila sveta misa kad bi došao župnik iz Keszüa, a za lijepog vremena u kapelici Svetog Križa, koju su također održavali i obnavljali vjernici Kukinja. Društvenim promjenama počela je euforija gradnje crkvenih zdanja u naseljima u kojima ih do-

Svetu misu predvodio je umirovljeni biskup Mihály Mayer

Ispred crkve

tad nije bilo. I tako su se za gradnju odlučili i Kukinjčani na čelu sa svojim svećenikom, župnikom župe Keszü Sándorom Lőrincem. Zvonik je bio na današnjem mjestu te je uz njega sagrađena crkva.

Danas su Kukinjčani u pečuškoj župi Sveti Ivan Pavao II., a njihov je župnik Ferenc Kövesi. On je na svečanu svetu misu pozvao umirovljenog biskupa Pečuške biskupije Mihály Mayera, koji je bio glavni celebrant uz župnika Kövesija i umirovljenog kanonika dr. Istvána Horvátha, koji je dugo dolazio služiti svete mise u Kukinj. Na orguljama je svirao kukinjski kantor Emil Magyar. Sretni su bili kukinjski Hrvati i ostali katolički vjer-

Crkvu je posvetio pečuški biskup József Cserháti

nici u Kukinju. Oni se strogo drže i zahtijevaju da imaju redovite mise u nazočnosti svećenika, imaju društvo moliteljica krunice koje je veoma aktivno, organiziraju pješačko hodočašće u Đud, hodočaste na pečušku

Brdicu Snježnoj Gospi i sudjeluju na mjesečnoj molitvi u čast Fatimske Gospe, sudjeluju pojedinačno i organizirano na brojnim hodočašćima u zemlji i u Hrvatskoj. Vjerski život Hrvata u Kukinju podupire i pomaže i Hrvatska samouprava Kukinja.

U povodu 35. obljetnice posvećenja crkve mjesna samouprava oglasila je likovni natječaj na temu „Kermez u Kukinju“, a radovi su se mogli poslati u dvije kategorije: u kategoriji do deset godina i u kategoriji iznad deset godina. Bučurski bal uz Orkestar „Baranja“ održan je 27. srpnja, a 28. srpnja priređeni su brojni cjelodnevni programi za stanovnike Kukinja – sve u organizaciji Mjesne samouprave Kukinja. U Domu kulture 28. srpnja mogla se pogledati izložba „kaleža“ fotografa Ákosa Kollára pod nazivom „Monstrancia“. Izložbu je otvorila načelnica Kukinja Júlia Máli, a pjevanjem uljepšao trio naših Hrvatica iz Kukinja i Pečuha. Istoga dana u Domu kulture mogle su se pogledati arhivske snimke načinjene tijekom posvećenja kukinjske crkve.

Kako je rekla načelnica Kukinja Júlia Máli, 35. obljetnicu posvećenja crkve svete Ane u Kukinju nastojali su obilježiti dostojanstveno. „Hvala svima koji su sudjelovali u obilježavanju našeg blagdana i aktivno pomogli svojim radom. Posebna zahvala velečasnom Ferencu Kövesiju za njegov požrtvovni rad na dobrobit vjernika sela Kukinja.“

Branka Pavić Blažetin

Foto: Pécsi Egyházmegye (Ákos Kollár)

Predstavljanje novih izdanja Croatice u okviru Dana Luke Botića u Đakovu

U sklopu 15. Dana Luke Botića, manifestacije koja već petnaest godina povezuje dalmatinske i slavonske književne krugove, održano je petnaestak različitih događanja koja su okupila književnike, povjesničare i ljubitelje kulture iz cijele Hrvatske, Vojvodine i Mađarske. Posljednji dan, 22. kolovoza, predstavljena su i nova izdanja Croatiace iz Budimpešte. Sudionici programa posjetili su i Agroturistički praktikum i vinograd Srednje strukovne škole Antuna Horvata u Trnavi.

Kod grobnice Luke Botića

Nekim čudnim putevima Hrvati u Mađarskoj i Đakovo te Slavonija povezani su na mnogo načina. Đakovo i Hrvati u Pečuhu povezani su još od vremena Nikole Tordinca, koji je po majci (djevojačkoga prezimena Josipović) iz Pečuha. On je 80-ih godina 19. stoljeća godina posjećivao svoju rodbinu u Pečuhu i napisao temeljnu knjigu o Hrvatima koji su ondje živjeli: „Hrvatski narodni običaji, pjesme i pripovijetke iz Pečuha i okolice“.

Preko njega stvorena je snažna povezanost koja traje i danas. Pečuška biskupija i Đakovačko-osječka nadbiskupija susjedne su biskupije te postoji cijeli niz suradničkih odnosa. A tu je i najveći Đakovčanin, biskup Josip Juraj Strossmayer, koji je studirao u Pešti i bio najbolji student na fakultetu u svoje vrijeme, objašnjava Mirko Čurić, organizator manifestacije i predsjednik Đakovačkog kulturnog kruga, ujedno i dopredsjednik Društva hrvatskih književnika.

Međutim, Đakovo je posljednjih dvadeset godina ponovno intenzivno povezano ponajprije s Pečuhom, ali i Budimpeštom, posebno preko Društva hrvatskih književnika i manifestacije „Hrvatska književna Panonija“. Nedavno je Đakovački

kulturni krug s Croatiacom zajednički dovršio novo izdanje prve hrvatske slikovnice „Mala obrazna Biblija“, odnosno „Mala Biblija u slikama“.

U dvorištu Muzeja biskupa Strossmayera u okviru Dana Luke Botića predstavljena su najnovija izdanja Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ iz Budimpešte. Osim spomenute Biblije predstavljena je zbirka novela na mađarskom jeziku „Esterházy Péter halála“ – „Smrt Petera Esterházyja“ autora Mirka Čurića, bogato ilustrirana dječja slikovnica „Ljenjivac Željko i jež Mato“ te liturgijska knjižica, red svetih misa s pjesmama „Pjevajte Gospodinu“. Predstavljanju je nazočio đakovačko-osječki nadbiskup msgr. Đuro Hranić, koji je zahvalio ravnateljici Croatiace Timei Šakan-Škrilin i poduzeću na predanosti u očuvanju i promicanju hrvatske kulturne i duhovne baštine.

Ravnateljica Croatiace naglasila je kako je uvijek velika čast i radost kad se Hrvati iz Mađarske mogu predstaviti u matičnoj domovini jer to omogućuje unapređivanje hrvatskog kulturnog i vjerskog nasljeđa. Također, važno je da Hrvati u Hrvatskoj

TRENTAK ZA PJESMU

Marjan

Oj Marjane, samotna planino
Pored Spljeta, pored živa grada!
Njetko njegdje svoju sreću traži,
A ja jadan, ja bih sretan bio,
Ja bih bolno srce umirio,
Kad bih znao, kad bih kazat mogo,
Što mi mirno more oko tebe
Pram mjesecu il' uzdiše sjetno,
Il' šapuće tihijem talašcem,
A nekad se goropadno žesti,
Oko tebe, Marjane, bijesni,
I talase pljuskom o te lomi;
Kad bi znao, kad bi kazat mogo
Što ti veli jugovina mutna
Lomeć grane maslinam i smokvam,
Što l' ti kaže suha studna bura
Po goleti, po tjemenu ćelom
Sušeći ti kadulju blijedu;
Kad bi znao, kad bi kazat mogo,
Kakovi j' ono pustinjače sveti,
Što mi svoje sakrio gnjijezdo
Na skrovitom sovinoj daništu,
Na zmijinom mirnom prisojištu. –
Svetac jeste, – glas tako raznaša –
Po mantiji crnoj otrcanoj,
Po besjedi pobožnoj i svetoj,
I po glavi krotko oborenoj;
Svetac jeste, al' rumena lica,
Žarka oka, oblijev obraza,
Niska stasa, a prostranih kulja.

Luka Botić

U KAŠTELIMA I SPLITU

15. Dani Luke Botića započeli su 19. kolovoza programom u Splitu i Kaštelima. Organizator Dana osim Đakovačkoga kulturnog kruga bila je i Udruga za revitalizaciju sela Opor – Botići Kaštela.

Ovogodišnja manifestacija, kako je istaknuo predsjednik udruge Đakovački kulturni krug i dopredsjednik Društva hrvatskih književnika Mirko Čurić, pokušala je sumirati sve što se radilo proteklih 15 godina. Također je najavio da se neće stati na dosadašnjim izdanjima.

„Osim što smo prvi put otišli na Meštroviev spomenik Luki Botiću na Marjanu, u dvorcu Vituri u Kaštelima sumirali smo ono što smo radili 15 godina. Uz to središnji je program bio posvećen književnosti i jezičnoj baštini gradišćanskih Hrvata.”

Prisutnima se obratio Jurica Botić iz organizacijskog odbora Dani Luke Botića. „Svake godine idemo s novom temom. Na drugi način obrađujemo Luku Botića i književni period kojem pripada. Ove godine započet ćemo s jednim zanimljivim projektom na kojem su radili učenici Osnovne škole Dobri u Splitu, koja se nekad zvala Osnovna škola Luke Botića. Izrađivali su različite suvenire koji se povezuju s gradom Splitom i Lukom Botićem, pa ćemo malo predstaviti njih na početku, a poslije toga idemo s naslovnom temom povezanom s književnošću općenito: kulturna baština Hrvata u Gradišću u Austriji. O tome će više govoriti dr. sc. Robert Hajszan, ravnatelj Panonskog instituta u Gradišću.”

Prisutnima je prikazan kratki film u kojem se govori o Antunu Gustavu Matošu i Josipu Jurju Strossmayeru. Retrospektivu

O kulturnoj baštini Hrvata u Gradišću u Austriji

svega što su radili proteklih 15 godina predstavio je Mirko Čurić.

„Tema o gradišćanskim Hrvatima jako je opširna i ne može se sve obraditi u kratkom vremenu. Zato sam se odlučio govoriti o pismenosti i književnosti gradišćanskih Hrvata. Mi smo došli u 16. st. iz Like, Korduna i Banije u zapadnu Mađarsku, a 1921. godine taj je dio priključen Austriji i zato smo mi gradišćanski Hrvati. Prva stoljeća u Gradišću obilježena su pismenošću, još se ne može govoriti o književnosti jer su to zapravo vjerska štiva samo za narod. Tek kad se pojavio naš najpoznatiji pjesnik Mate Meršić Miloradić, zapravo možemo govoriti o književnosti. Poslije njega pojavio se Ignac Horvat, začetnik gradišćanskohrvatske proze. Večer ćemo zaokružiti tim da su gradišćanski Hrvati tijekom 500 godina održali jezik i kulturu u austrijskom Gradišću”, rekao je dr. sc. Robert Hajszan.

Izvor: Radio Đakovo

upoznaju Hrvate u Mađarskoj jer često ne znaju dovoljno o njihovu životu i doprinosu zajedničkoj hrvatskoj kulturi.

Na 161. obljetnicu smrti velikog književnika Luke Botića položeni su vijenci na njegovoj grobnici. Luka Botić književnik je i političar koji je iz Dalmacije u Đakovo došao na poziv biskupa Strossmayera u vrijeme narodnog preporoda i u tom gradu postao vrlo slavan u svoje vrijeme. Dobitnik je poznatih književnih nagrada i cijelog niza drugih priznanja. Smatra se utemeljiteljem romantičarskog spjeva u Hrvatskoj. Botić je napisao i neke tekstove o Harkanju i Pečuhu, ali to se nažalost u međuvremenu izgubilo. Pisao je o svojim posjetima Mađarskoj, u kojoj se susreo s Hrvatima koji su u njegovo vrijeme bili vrlo aktivni i važni u svojim krajevima.

Sudionici su posjetili Agroturistički praktikum i vinograd Srednje strukovne škole Antuna Horvata u mjestu Trnava kraj Đakova. Trnava je inače čest toponim u slavenskim zemljama. To je jedno vinorodno područje na obroncima Dilja i Krndije na dvjesto metara nadmorske visine, slično Villanyu u Mađarskoj. Ondje je srednja strukovna škola kupila jednu staru vilu i preuredila je te podigla vinograd koji sad daje frankovku i graševinu. Uz nastavu u ladanjskoj kući događaju se i druženja poput ovoga koje se odvijalo u okviru Dana Luke Botića.

Poseban trenutak bilo je prigodno kušanje torte Donegani, nadahnute đakovačkom katedralom, u čast slavnog kipara Vatroslava Doneganija. Ta poslastica, koja je stvorena u školskoj kuhinji, pokazuje kreativnost i predanost učenika i nastavnika te njihovu namjeru da na suvremen način sačuvaju bogatu kulturnu i povijesnu baštinu Đakova i njegove okolice.

Maja Škrilin

Bogatstvo...

FOTO: FACEBOOK – ETNOGRAFSKI MUZEJ

Frizura djevojke iz Kukinja

Đuro Benković – dobitnik titule počasnog građanina Senandrije

Na temelju odluke Gradskog vijeća Senandrije 20. kolovoza 2024. godine titula počasnog građanina Senandrije dodijeljena je Đuri Benkoviću, potomku hrvatske dalmatinske obitelji Benković koja po obiteljskoj legendi potječe s otoka Brača.

U matrikuli župe Senandrije iz 1712. godine zabilježen je njegov prvi senandrijski predak pod imenom Pater Franciscus Benkovic. Obitelj od tada kontinuirano živi u Senandriji. Njegovi roditelji bili su vrtlari ruža. Od četrdeset obitelji koji su bili vrtlari ruža iz Senandrije jedna je bila Benkoviće-va obitelj, o kojoj su šezdesetih godina pisale novine Peštanske županije: „Naš grad je nazvan na mnogo načina, Grad slikara, Vrata zavoja Dunava... A sad je postao Grad vrtlara ruža.”

Đuro Benković rođen je 4. siječnja 1950. godine na „malom Magarećem brdu” u, kako je zove, „staroj Benkovićevoj kući”. I danas sa svojom obitelji živi tri ulice dalje.

Utemeljitelj je bratovštine bio njegov predak. Maturirao je u senandrijskoj franjevačkoj gimnaziji 1968. godine. Nakon toga sam se izučio za grafičara. Do umirov-

Đuro Benković

Đuro Benković brine se o očuvanju hrvatskih tradicija u Senandriji

ljenja, 2012. godine, radio je kao dekorater i grafičar, a nakon promjene sustava već u vlastitom poduzeću. Supruga mu je također grafičarka i umjetnička urednica. Imaju dva sina, obojica su likovni umjetnici, i četiri unuke, od kojih najstarija već studira.

Sam sebe ne smatra slikarom, nego je, kako kaže, „amaterski nedeljni vodeni slikar”. Kao likovni umjetnik 1969. godine prvi je put izložio svoja djela na „Senandrijskoj izložbi pod nebom” koja se danas smatra epohalnom. Od tada imao je 16 individualnih i više desetaka zajedničkih izložbi

od Zagreba preko Varšave do Budimpešte i Beča. U 80-ima s Lászlóom Lugosijem, Istvánom Zámboóm i Jánosom Szirtesem pet je ljeta vodio Slobodnu umjetničku školu „Lajos Vajda”. Od svoje rane odrasle dobi uvijek je bio uključen u neki javni gradski projekt. Bio je jedan od organizatora me-

đunarodnog građevinskog kampa „Villa Rustica” na prostoru iskopina rimske vile pronađene na području Skanzena. Pametnim lobiranjem uspio je postići da se zgrada koja je bila napola ruševna u to doba obnovi, postane narodna krstionica, mjesto gdje će se poslije održavati mnoge manifestacije – od izložbe cvijeća do ribarskih društva, od kluba domovinskog znanja do udruge Petófi, dvorskih kazališta. Benković je bio organizator ljetnih kampova u plemenite svrhe, od zaštite okoliša do likovne umjetnosti. Jedan od njih bio je vrlo uspje-

šan kamp, kad je s Erikom Nyveltom organizirao obnovu tad zapuštena izraelskog groblja.

Njegov prvi članak objavljen je 18. ožujka 1961. u županijskom listu Peštanske županije još kad je bio učenik, a posljednji prije nekoliko dana. Između ta dva datuma u knjigama, novinama, časopisima i na mreži mogu se pročitati otprilike 3000 njegovih članaka. Napisao je i izdao dva lokalna lista za kulturu i javne poslove pod naslovom „Ulcisia Castra” i „Magareće brdo”. Prije promjene sustava radio je u omladinskom pokretu i u pokretu narodne fronte, a od 1994. godine u četiri mandata bio je izabran za zastupnika Mjesne samouprave Senandrije i Županijske samouprave Peštanske županije. Đuro Benković od 2019. godine vodi Hrvatsku samoupravu Senandrije te se svojim inovativnim inicijativama zalaže za izgradnju zajednice i očuvanje tradicije u Senandriji. Među njegovim su aktivnostima istraživanje tradicije Hrvata Dalmatina, njegovanje lokalnog blaga anegdota, organiziranje tematskih šetnji gradom, a sve to ima plemenit cilj: očuvanje kulturne baštine predaka za potomstvo. Dobitnik je nagrade PRO URBE.

Kršul

ŽIDANCI NA TURNEJI NA OTOKU PAŠMANU

Sredinom srpnja folkloriši iz Hrvatskog Židana bili su na četve-rodnevnoj turneji, od 11. do 15. lipnja, u Republici Hrvatskoj – u Neviđanima i Dobropoljani na otoku Pašmanu. Dječja i omladin-ska plesna i tamburaška skupina „Židanske zvjezdice“ i HKD „Ča-kavci“ nastupili su 13. srpnja na 21. Međunarodnoj smotri folkloru u Dobropoljani koju je organizirao KUD „Bokolje“. Sutradan, 14. srp-nja, nastupili su u Neviđanima na večeri folkloru i susretu naroda na otoku Pašmanu, što je organizirao KUD „Nevijana“. Prikazali su program pod naslovom „Droptine iz kulture Hrvata u Mađarskoj“.

Uz more

Svi zajedno

Tancaju

Na 21. Međunarodnoj smotri folkloru u or-ganizaciji KUD-a „Bokolje“, Općine Pašman i Turističke zajednice Pašman ove godine pjesmom i plesom brojnu publiku oduševi-lo je 13 kulturno-umjetničkih društava: To-vareča mužika „Pulići“ iz Sala, KUU „Kunjka“ iz Tkona, KUD „Nevijana“ iz Neviđana, KUD „Martijanec“ iz Općine Martijanec, udruga Điran iz Ugljana, KUD „Sidraga“ iz Tinja, Hr-vatsko kulturno društvo „Čakavci“ i „Židan-ske zvjezdice“ iz Hrvatskog Židana, KUD „Kukljica“ iz Kukljice, KUD „Sv. Ivan Krstitelj“ iz Gorice, KUD „Skuti materini“ iz Vrgade, KUD „Krenica“ iz Gale, KUD „Kolo“ iz Starog Grabovca.

Na svetoj misi

Nevena Dujmović, predsjednica KUD-a „Bokolje“, u svojem obraćanju zahvalila je svima koji su sudjelovali u organizaciji, broj-nim sponzorima i pokroviteljima. Stručni žiri koji su činili prof. Jordanko Miloš, etno-muzikolog, Danijel Šota, predsjednik Save-za udruga čuvara kulturne baštine Lijepa Naša, i Draženko Samardžić ocijenili su ovu Smotru kao najbolje kulturno događanje u Zadarskoj županiji po pitanju kulture, tra-dicije i baštine. Nakon tradicijskog dijela programa posjetitelji su nastavili zabavu uz koncert Ivane Kovač do dugo u noć.

U Neviđanima na večeri folkloru i susre-tu naroda nastupili su ponovno i Židanci. Oni su svirali i sveto misu u župi Neviđane – Mrljane i tako uljepšali sveto misno slav-lje te održali program s domaćim KUD-om „Nevijana“ s kojim su dogovorene buduće suradnje na tragu ove ostvarene. KUD „Ne-vijana“ kao i folkloriši iz Hrvatskog Židana surađuju s folklorošima iz Šenkovca, KUD-om „Mihovil Krušlin“.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Jasminka Kučina,
Ana Kučina i Marta Kučina

Radost

BUČURA U DOMBOLU

U organizaciji Hrvatske samouprave Dombola 11. kolovoza priređeno je druženje Hrvata u povodu blagdana Velike Gospe, koja se slavi kao zaštitnica sela i katoličke crkve u Dombolu. Na Hrvatski dan i bučuru Velike Gospe organizatori su u goste pozvali Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata i njihove svirače. Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata pjevao je svetu misu koju je uz mjesnog župnika Attilu Molnára predvodio župnik iz Garčina Gabrijel Barić. Nakon svete mise održane u crkvi, nekadašnjoj kapelici dvorca koji je bio u Dombolu, u parku obnovljenog kompleksa Mađarske ekumenske humanitarne organizacije na otvorenoj pozornici održan je kulturni program.

Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata

Dombol (Kastélyosdombó) nije povijesno hrvatsko naselje, ali su u njemu uvijek živjeli i Hrvati barem u malom broju. To je naselje (danas s nešto manje od 300 ljudi) u južnom Šomođu na rijeci Dravi smješteno u područje iznimno bogato prirodnim vrednotama. Ondje djeluje Mađarska ekumenska organizacija, koja je ovdje pokrenula sveobuhvatni program regionalnog razvoja u sklopu kojeg je otvoren obnovljen dvorac i park, a započeta je i potpuna obnova samog središta naselja.

Na svetoj misi

Ispred crkvice

To sve čini selo više nego privlačnim odredištem za sve one željne odmora.

U Dombolu živi tridesetak Hrvata i djeluje hrvatska samouprava na čijem je čelu Ruža Sebestyén. Tročlano zastupnič-

ko tijelo dočekalo je sve svoje goste, kao i uvijek, s velikim gostoprimstvom i ljubavlju. Malo je poznato kako u Dombolu postoji pivovara koja proizvodi izvrsno pivo od hmelja koji uspijeva na dombolskim poljima, što su najveći nasadi hmelja u Mađarskoj. Gosti iz Harkanja prikazali su divan program koji je oduševio sve nazočne, a svojom pjesmom povelili su ih i da zapjevaju zajedno. Druženje je potrajalo dugo i dogovoreni su novi susreti. Na kraju programa sudionici i gledatelji pogodženi su ukusnim specijalitetima i izvrsnim kolačima.

Dan je ostvaren uz potporu Hrvatske samouprave Dombola, Hrvatske samouprave Šomođske županije, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge, Mađarske ekumenske humanitarne organizacije, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, Dombó 67, Erdődy Sörfőzde te Fonda „Gábor Bethlen“.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Zoltán Czene

Mala stranica

SVJETSKI DAN ŽIVOTINJA

Svjetski dan životinja ili Svjetski dan zaštite životinja međunarodni je dan koji se obilježava 4. listopada svake godine. Posvećen je pravima životinja s posebnim naglaskom na odnos čovjeka prema životinjama i važnost svih životinja za život na Zemlji. Prvi spomen Svjetskog dana životinja može se naći 1924. u zahtjevu njemačkog pisca Heinricha Zimmermanna. Prvi događaj povezan s tim danom bio je održan sljedeće godine, 4. listopada 1925. u Berlinskoj dvorani sportova. Svjetski dan životinja proglašen je 1931. na konvenciji ekologa u Firenci da bi se naglasio nepovoljan položaj ugroženih vrsta. Za Svjetski dan životinja bio je odabran 4. listopada jer se toga dana slavi svetkovina sv. Franje Asiškog, svetca zaštitnika životinja. Otada je Svjetski dan životinja postao dan prisjećanja i odavanja počasti svim životinjama, a poseban je naglasak stavljen na ljude koji vole i poštuju životinje. Dan se slavi na razne načine u svakoj zemlji bez obzira na nacionalnost, religiju, vjeru ili političku ideologiju.

SVETI FRANJO ASIŠKI

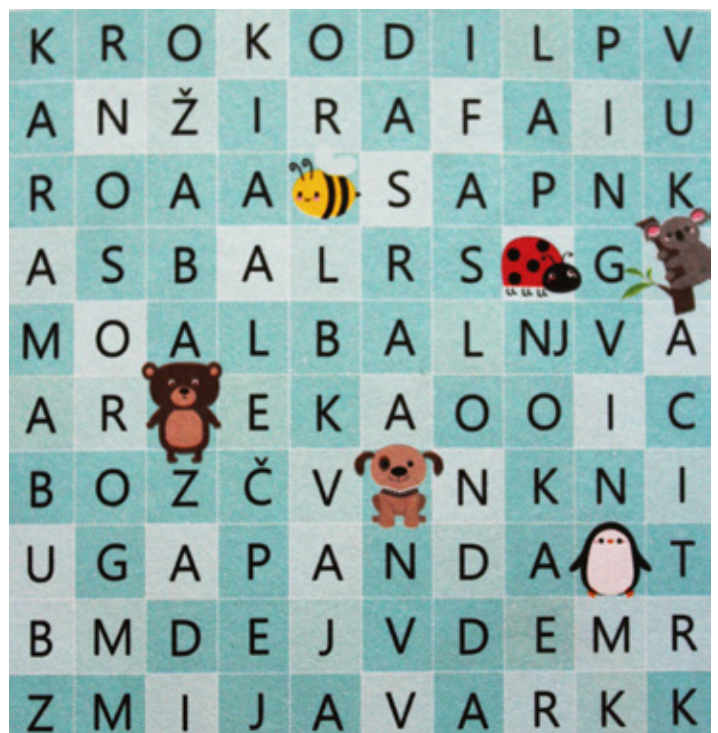
Sveti Franjo Asiški, zaštitnik životinja, razgovarao je sa životinjama i isticao da su životinje naša braća i sestre. Crkva 4. listopada slavi spomendan sv. Franje Asiškog, siromašnog svetca iz 13. st. koji je jasno prepoznao besmislenost nagomilavanja materijalnih dobara i bogatstvo siromašnog življenja u slavi Kristove milosti. Utemeljio je franjevce i svojom jednostavnošću i poniznošću ostao trajno nadahnuće generacijama do današnjeg dana. Franju su posebno nadahnjivale Isusove riječi u Novom zavjetu, zapisane u Lk 9,3, kad Isus naređuje svojim učenicima da na put ne nose ništa: ni štapa ni novca ni kruha ni torbe. Na temelju toga Franjo je sastavio jednostavno Pravilo za svoje sljedbenike utemeljivši 1208. god. novu redovničku zajednicu – franjevce: čistoća, poslušnost, poniznost i siromaštvo.

Siromašni Franjo bio je bogat duhom ljubavi. Imao je samilosno srce, ali ne samo za ljude koji su trpjeli nevolju nego i za nijeme i divlje životinje, gmazove, ptice te ostale žive i nežive stvorove. No, među mnogovrsnim životinjama posebnom je ljubavlju i naklonošću srca volio jaganjce, i to zbog toga što se u Svetom pismu poniznost Gospodina Našega Isusa Krista češće prisposobljuje s jaganjcem i s njim se poistovjećuje. Tako je i sve, osobito ono u čemu bi se mogla otkriti neka alegorijska sličnost sa Sinom Božjim, srdačno grlio i rado gledao.

Životinjska osmosmjerk

Koliko naziva životinja možete pronaći u ovoj osmosmjerci? Čak ih je 20, a upisani su u različitim smjerovima. Slova možete koristiti i više puta.

Suradnja ne posustaje ni nakon više desetljeća

Hrvatska samouprava Petribe i Kulturno-umjetničko društvo „Ivanovec“ već desetljećima surađuju, pomažu si, međusobno posjećuju priredbe, a među mnogima cvjeta istinsko prijateljstvo. Hrvatski dan u Petribi uvijek je prigoda da suradnja zaživi u punom sjaju, pa je tako bilo i 7. rujna kad su Ivanovčani stigli na događanje kako bi Petripčane jačali u očuvanju hrvatskog jezika i kulture. Tog je dana održana i hrvatska sveta misa zahvaljujući župniku iz Ivanovca vlč. Alojziju Pakracu i mjesnom župniku Gáboru Horvátu. Ivanovečko Kulturno-umjetničko društvo „Katruže“ na čelu s predsjednicom Slavicom Petković pobrinulo se za praćenje hrvatske mise. U kulturnom programu nastupili su: Pjevački zbor „Petripske ružice“ i Tamburaški sastav „Pomurske žice“ te KUD „Katruže“.

Petriba je jedno od najmanjih hrvatskih pomurskih naselja. U naselju već gotovo pedeset godina nema hrvatskog obrazovanja. Stariji ljudi još govore kajkavski dijalekt koji su naučili od svojih roditelja, pa se najčešće okupljaju u zajednicu i pokušavaju organizirati hrvatski kulturni život u mjestu. Uglavnom su to članovi Pjevačkog zbora „Petripske ružice“ te članovi mjesne hrvatske samouprave na čelu s Jožom Kranicom. U posljednje vrijeme i skupina mlađih naraštaja zainteresirala se za hrvatsku kulturu, čak i za učenje hrvatskoga jezika. Uključili su se u zbor te pohađaju tečaj hrvatskog jezika. Iako im je hrvatski zapravo strani jezik, osjećaju ga svojim i žele ga usavršiti. Jedan je od tih mladih na posljednjim narodnosnim izborima postao i zastupnik. Gábor György pohađao

Ispred oltara nakon svete mise

Pajdaši Ivan Fučko i Feri Kem

je dvojezičnu hrvatsku osnovnu školu u Pečuhu pa 20 godina živio u Kanadi, ali hrvatski jezik nije zaboravio, samo ga treba malo jačati. „Vratili smo se s partnericom iz Kanade u naš kraj, falili su nam rođaci, prijatelji... Sad bismo voljeli malo ojačati

hrvatsku kulturu. Mislim da ne smijemo zaboraviti svoje korijene, a tu nam je blizu i Hrvatska. Hrvatski jezik vrijedno je znati, a i dužni smo našim predcima. Ima nas nekoliko mladih koji tako razmišljamo, skupili smo se i želimo malo ojačati hrvatski društveni život u mjestu, a i u regiji“, rekao je novoizabrani zastupnik Gábor.

Hrvatski dan po običaju je započeo hrvatskom svetom misom na kojoj su također pomagali mladi Hrvati. Veronika Kém čitala je pozdravne riječi župniku Alojziju Pakracu. Velečasni Pakrac rado se primio služenja hrvatske mise, veseli se suradnji Hrvata preko granice. Pozvao je petripske vjernike i njihova župnika na obilježavanje Dana župe u Ivanovcu. Ivanovečki župnik podario je vjernike novinama Glas koncila i sličicama na kojima su hrvatske molitve.

Nakon hrvatske mise u parku se na pozornici odvijao hrvatski kulturni program. Domaći Pjevački zbor „Petripske ružice“ pripremio je pomurske popevke, a Pjevački zbor KUD-a „Katruže“ međimurske. Bilo je i pjesama kojima je melodija bila ista, samo se tekst razlikovao od pomurske.

Tamburaški sastav „Pomurske žice“ iz Serdahela s popularnom hrvatskom zabavnom glazbom zabavljao je publiku.

Neki se još sjećaju kako je počelo druženje žitelja dvaju mjesta. „Suradnja je zapravo započela između nogometnih momčadi Petribe i Ivanovca, a onda je to prešlo i na kulturnu suradnju. Nakon nekoliko godina potpisan je i službeni sporazum, ali i privatno kontaktiramo. Znamo jedan drugom čestitati imendan, rođendan ili posebno telefoniramo ako nešto treba. Lijepo nam je kad se sastajemo, razgovaramo i družimo jednom pri nas, jednom pak tu“, rekao je Ivan Fučko grleći svojeg „pajdaša“ Ferija Kema iz Petribe.

Voditeljica KUD-a „Katruže“ Slavica Petković veseli se tomu što ima mladih zainteresiranih u Petribi jer, kako kaže, i u Ivanovcu su se uključili mladi pa će biti prilike da se i oni druže. Dodala je kako njihov foto-kino klub već više od deset godina surađuje sa serdahelskom hrvatskom samoupravom, a i u te aktivnosti mogu se uključiti i Petripčani.

Beta

PONOS, NADA, LJUBAV

Više od 60 seminaraca, sudionika Ljetne škole hrvatskog folkloru, povezala je ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi i folkloru. Sudjelovali smo u tri skupine: ples, tambure i tradicijska glazbala te učili pjesme i plesove dinarskog područja uz teorijska predavanja o razvoju narodne plesne kulture i narodnim nošnjama. Ljetna škola hrvatskoga folkloru održana je u organizaciji Hrvatske matice iseljenika od 4. do 13. kolovoza 2024. godine u Zadru.

Svi zajedno na završnoj večeri

Glavni je voditelj škole Andrija Ivančan, voditelj tamburaške sekcije Tibor Bun, a Vjekoslav Martinić vodio je tradicijska glazbala. Gost predavač bio je maestro Siniša Leopold, a predavali su vrsni folklorni stručnjaci i renomirani istraživači i čuvari hrvatske narodne kulture: Vidoslav Bagur, Nenad Milin, Kristina Benko Markovica.

Ovogodišnji seminarci došli su skoro sa svih kontinenata: imali smo predstavnike Sjeverne i Južne Amerike, polaznike iz Njemačke, Švedske, Austrije, Rumunjske, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Srbije i iz raznih krajeva Hrvatske.

Ove smo godine moja sestrična i ja prvi put bile polaznice ljetne škole folkloru. Budući da su nam predci iz Hrvatske, kad smo našle ljubav prema folkloru i tradicionalnoj glazbi, naravno da nam je važno očuvati tradiciju u Mađarskoj da ne izumre. Da znamo tko smo, od kuda dolazimo i po čemu se prepoznajemo... To možemo jedino čuvanjem i prenošenjem hrvatske kulturne baštine.

Obje smo dobile mogućnost da dolaskom na školu folkloru imamo uvid kako da tradicija živi i dalje, da ne postane dio prošlosti, nego sadašnjosti i budućnosti. Radionice škole približile su ljubav prema hrvatskoj tradiciji i običajima kroz pjesmu, ples, glazbu i narodnu nošnju.

Radost plesanja

Svakoga dana učili su se novi plesni koraci

Folklor nije samo glazba, ples i pjevanje. To je i druženje. Mi smo se povezale, sprijateljile se s drugim Hrvatima koji žive izvan RH... Tako folklor funkcionira.

Ova škola svakako puno znači svakomu tko se bavi folklorom, a naročito mladima koji žele ostati u tome i koji žele da to

postane njihov posao na neki način. Iako folklor nikad ne bih mogla nazvati poslom. To je više kvalitetno ispunjeno vrijeme.

Što se tiče dojmova, njih je zaista mnogo. Kad odete i upoznate 60 ljudi koji razmišljaju kao vi, vole iste stvari i imaju isto zanimanje, ne može vam biti loše s njima. Upravo tako stekle smo nova poznanstva, ne samo u Hrvatskoj nego i širom svijeta.

Polaznici tamburaškog orkestra također su marljivo vježbali, stekli nova znanja i vještine. To je iznimno važan projekt za

očuvanje hrvatske tradicijske kulture za hrvatsku manjinu u državama izvan RH. Povezivanje Hrvata izvan Hrvatske s domovinom i Hrvatima gdje god živjeli jedna je od misija Hrvatske matice iseljenika.

Lidija Stanić
polaznica Škole

TAMBURICAFEST

U Novom Sadu od 12. do 15. rujna održan je „Svetski tamburicafest 2024“. Na festivalu se mogla vidjeti tamburaška promenade, revija mladih tamburaša i veterana, natjecanje sudionika koji su stigli iz petnaestak zemalja, izbor najljepše nove pjesme i koncerti poznatih imena tamburaške i zabavne glazbe.

Na natjecanju tamburaških sastava sudjelovao je i Tamburaški orkestar „Poklade“, koji je osnovan 2010. godine u Mohaču. Za taj orkestar organizatori su rekli kako „donosi spoj šokačko-hrvatske muzike i balkanskih motiva, oblikovanih s jedinstvenim stilom i energijom. Njihov repertoar obuhvaća sve, od kavanske muzike do velikih festivalskih koncerata. Tokom svojih 15 godina postojanja gostovali su širom Mađarske, Balkana i Europe, neprestano obogaćujući svoj zvuk i stil“.

Tamburaški orkestar „Poklade“

Marko Čelinac preuzima nagradu

nog solista. Oni su još jedanput pokazali sav svoj talent i ljubav prema tamburaškoj glazbi.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Facebook –
Svetski tamburicafest
2024.

Na natjecanju tamburaških sastava Tamburaški orkestar „Poklade“ osvojio je brojne nagrade i priznanja. Gergely Pozsgai iz sastava dobio je nagradu za najboljeg primaša, a Marko Čelinac nagradu za najboljeg vokalnog

KARAŠICA NAS SPAJA

Prva priredba „Karašica nas spaja“ održana je prije desetak godina u Surdukinju. Cilj je priredbe na godišnjem zajedničkom susretu povezati ljude i naselja uz obalu rječice Karašice u Mađarskoj i Hrvatskoj. Tako su počeli godišnji susreti na kojima sudjeluju i Hrvati iz Surdukinja i Katolja, dvaju naselja kroz koja teče Karašica i koja imaju utemeljene hrvatske narodnosne samouprave. Uz Karašicu smjestilo se 26 naselja od Fekeda u Mađarskoj do Batine u Srbiji, a sva naselja imaju bogatu kulturu, običaje i tradicije. Susret se održava u rujnu, a pozvani se predstavljaju u kulturnom i gastronomskom programu. Ovogodišnji susret i druženje uz kulturni program održan je u Popovcu u Hrvatskoj.

SURDUKINJ – U Surdukinju je 14. rujna održan XXVIII. Berbeni dan. Cjelodnevni programi dana obilovali su brojnim zabavnim i edukativnim sadržajima prilagođenim svim dobnim uzrastima. Programi kišovitog dana odvijali su se u festivalskom šatoru i mjesnom domu kulture. U kulturnom programu nastupio je i mohački Plesni ansambl „Zora“.

HRVATSKI VRTIĆ PEČUH

SRDAČNO VAS POZIVA
NA PREDSTAVLJANJE KNJIGE
ZLATE SOLTÉSZ STRICZ
NAŠE BROJALICE,
STIHOVI I PJESME
3. LISTOPADA 2024.

Nашe brojalice, stihovi
i pjesme
Hrvatski vrtić Pečuh

Zlata Soltész Stricz

S POČETKOM U 17.00